

2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve YouTube Yorumları: Siber Zorbalık ve Nefret Söylemi Üzerine Bir Çalışma¹

*A Study on Cyberbullying and Hate Speech:
The 2023 Presidential Elections and YouTube Comments*

Ünal TOPUKSUZOĞLU¹

¹ Yüksek Lisans Mezunu, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı;
unaltopuksuzoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9060-4232

ÖZ

Siber zorbalık ve nefret söylemi, dijital çağın ciddi meselelerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Teknolojik ilerlemeler bu sorunları daha da belirginleştirmiştir. Özellikle sosyal medya platformları, siber zorbalık ve nefret söyleminin yoğun olarak görüldüğü başlıca alanlardan biri olmuştur. Bu makale, dijital çağda siyasetçilere yönelik siber zorbalık ve nefret söylemi olgusunu incelemeyi hedeflemektedir. Çalışmanın ana konusu, YouTube platformunda siyasetçilere yönelen nefret söylemi ve siber zorbalığın seçim dönemleri ve toplumsal kutuplaşma süreçleri ile olan ilişkisidir. Araştırmanın temel amacı, çevrim içi ortamda siyasetçilere yönelik eleştiri ile siber zorbalık ve nefret söylemi arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve bu ilişkinin toplumsal kutuplaşma ve çevrim içi iletişim dinamikleri üzerindeki etkilerini analiz etmektir. Bu bağlamda, 14 Mayıs 2023 ile 28 Mayıs 2023 tarihleri arasında yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde farklı siyasi görüşleri temsil eden üç ittifak liderlerine ait YouTube videoları seçilmiş ve amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenen 6 video, toplam 347 yorum içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri döneminde YouTube’da siyasi figürlere yönelik yorumlar, büyük ölçüde siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Anonim kullanıcıların yoğunluğu, bu söylemlerin yayılmasını kolaylaştıran önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır. Siyasal nefret söylemi, tüm videolarda en yaygın nefret söylemi türü olurken, siber zorbalık türleri de platformlarda sıkça görülmüş; bu durum, dijital ortamlardaki kutuplaşmayı ve agresif tartışmaları derinleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Siber zorbalık, nefret söylemi, cumhurbaşkanlığı seçimleri, YouTube, sosyal medya

ABSTRACT

Cyberbullying and hate speech emerge as significant issues in the digital age. Technological advancements have further accentuated these problems. Social media platforms, in particular, have become primary arenas where cyberbullying and hate speech are prominently observed. This article aims to examine the phenomenon of cyberbullying and hate speech directed towards politicians in the digital era. The main focus of the study is the relationship between hate speech and cyberbullying targeting politicians on the YouTube platform and how these are related to election periods and processes of social polarization. The primary objective of the research is to elucidate the relationship between online criticism of politicians and the presence of cyberbullying and hate speech, and to analyze the effects of this relationship on social polarization and online communication dynamics. In this context, YouTube videos of the leaders of three alliances representing different political views during the Presidential elections held between May 14 and May 28, 2023, were selected. Six videos, chosen through purposive sampling, along with a total of 347 comments, were examined using content analysis. According to the findings, comments directed at political figures on YouTube during the 2023 Presidential Election period largely contained cyberbullying and hate speech. The prevalence of anonymous users emerged as a significant factor facilitating the spread of these discourses. Political hate speech was the most common type of hate speech across all videos, while various forms of cyberbullying were also frequently observed on the platforms, further deepening polarization and aggressive debates in digital environments.

Keywords: Cyberbullying, hate speech, presidential elections, YouTube, social media

¹ Bu makale, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı’nda Prof. Dr. Erdem Güven’in danışmanlığında Ünal Topuksuzoğlu tarafından tamamlanan “2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimlerinde YouTube Videolarında Siber Zorbalık ve Nefret Söylemi İncelemesi” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Gönderim/Received: 14.09.2024

Düzeltilme/Revised: 24.12.2024

Kabul/Accepted: 30.12.2024

Atıf / Citation: Topuksuzoğlu, Ü. (2024). 2023 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri ve YouTube Yorumları: Siber Zorbalık ve Nefret Söylemi Üzerine Bir Çalışma. Global Media Journal Turkish Edition, 15(29), 106-140

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Extended Abstract

The dynamics of social and political life have significantly transformed with the rapid advancement of digital communication technologies. These technological developments have created a new communication environment by providing universal access and interaction through communication tools, enhancing interaction and information sharing among various segments of society. However, this new communication environment brought about by the digital age has also introduced serious issues such as cyberbullying and hate speech.

Cyberbullying and hate speech have increasingly become a problem on online platforms. The widespread use of popular digital communication tools, especially social media, has made cyberbullying and hate speech targeting politicians more pronounced. These phenomena often intersect with political criticism, affecting societal polarization processes in the digital communication environment.

This study aims to examine the existence of online cyberbullying and hate speech directed at politicians in the digital age. Additionally, it seeks to understand how political criticisms intersect with cyberbullying and hate-filled digital communication and how this phenomenon is related to election periods and societal polarization processes. In this context, the study aims to reveal the relationship between online criticisms directed at politicians and cyberbullying and hate speech, and to analyze the effects of this relationship on societal polarization and online communication dynamics.

In the literature, cyberbullying and hate speech are generally addressed as separate phenomena; however, the ways in which these two concepts intersect and shape each other have not been thoroughly explored. This study will analyze how cyberbullying and hate speech operate in an interconnected and mutually reinforcing manner. The originality of this research lies in its contribution to understanding how these two phenomena coexist. In this context, while discussing the relationship between cyberbullying and hate speech, the study will examine how these two phenomena converge in online criticism and reinforce each other.

This research will make a significant contribution to the literature by investigating the complex relationship between cyberbullying, hate speech, and political criticism on online platforms through YouTube comments, and by evaluating the effects of this relationship on societal dynamics.

The fundamental problems of the research can be outlined as follows:

1- Are there any posts containing cyberbullying and hate speech in the criticism of politicians within YouTube comments during the 2023 Presidential elections?

2- What is the distribution of YouTube comments containing cyberbullying and hate speech against politicians based on user types (anonymous and registered users) during the 2023 Presidential elections?

3- How has cyberbullying and hate speech increased in YouTube comments directed at politicians during the 2023 Presidential elections, in this process where societal polarization has intensified?

In line with the aim of this research, YouTube videos featuring alliance leaders from the Presidential elections held between May 14, 2023, and May 28, 2023, were selected, and a total of 347 comments from 6 purposively sampled videos were analyzed using content analysis methodology.

The results of this research are based on the content analysis of comments made on YouTube videos featuring Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu and Ümit Özdağ between May 14 and May 28. The reason other leaders were not considered within this scope is that these three leaders stood out in the alliances they formed. Although Ümit Özdağ was not the presidential candidate of the Ata Alliance, he was considered the most significant figure representing the alliance's program and serving as its spokesperson, and for this reason, he was evaluated as the leader of the alliance. The study examined the presence of cyberbullying and hate speech practices in online comments directed at political figures. The findings reveal the attitudes and behaviors of users on online platforms.

Giriş

Toplumsal ve siyasal yaşamın dinamikleri, dijital iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte önemli ölçüde dönüşmüştür. Bu teknolojik ilerlemeler, iletişim araçlarının evrensel erişim ve etkileşim sağlamasıyla yeni bir iletişim ortamı yaratmış, toplumun çeşitli kesimleri arasında etkileşimi ve bilgi paylaşımını artırmıştır. Ancak dijital çağın ortaya çıkardığı bu yeni iletişim ortamı, siber zorbalık ve nefret söylemi gibi ciddi sorunları da beraberinde getirmiştir.

Siber zorbalık ve nefret söylemi, çevrim içi platformlarda giderek artan bir sorun hâline gelmiştir. Özellikle sosyal medya gibi popüler dijital iletişim araçlarının yaygınlaşması, siyasetçilere yönelik çevrim içi siber zorbalık ve nefret söyleminin daha belirgin hâle gelmesine yol açmıştır. Çınar (2022), 2019 İstanbul Yerel Seçimleri sırasında BaBaLa TV'deki İmamoğlu-Yıldırım ortak yayınına gelen YouTube yorumlarını içerik analizi yöntemiyle inceleyerek, çevrim içi nefret söylemi ve ötekileştirmenin nasıl şekillendiğini ortaya koymuştur. Araştırma, adayların daha örtük biçimlerde nefret söylemi kullandığını, kullanıcıların ise daha açık nefret söylemine başvurduğunu ve bu söylemlerin siyasal nefret söylemi odağında yoğunlaştığını tespit etmiştir. Kyaw (2019) ise Myanmar'da Facebook kullanımının, nefret söylemi ve sahte haberler gibi olumsuz etkilerinin yanı sıra, partizan siyasi iletişimi beslediğini belirtmiştir. Bu bulgular, çevrimiçi platformlarda siyasetçilere yönelik eleştirilerin siber zorbalık ve nefret söylemi ile birleşerek toplumsal kutuplaşmayı nasıl etkilediğini anlamamıza olanak sağlamaktadır.

Bu araştırma, dijital çağda siyasetçilere yönelik çevrim içi siber zorbalık ve nefret söyleminin varlığını incelemeyi hedeflemektedir. Ayrıca, siyasi eleştirilerin

siber zorbalık ve nefret içeren dijital iletişimle nasıl birleştiği ve bu olgunun seçim dönemleri toplumsal kutuplaşma süreçleriyle nasıl ilişkilendiği sorularına cevap aramaktadır. Çevrim içi platformlarda siyasetçilere yönelik eleştirilerin, siber zorbalık ve nefret söylemiyle nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymak ve bu ilişkinin toplumsal kutuplaşma ve çevrim içi iletişim dinamikleri üzerindeki etkilerini analiz etmek amaçlanmaktadır. Solovev & Pröllochs (2022), sosyal medyada artan nefret söylemini inceledikleri çalışmalarında, siyasetçilerin kişisel özelliklerinin (cinsiyet, etnik köken, parti üyeliği) paylaşımlarına gelen nefret yorumları üzerindeki etkilerini ve sosyal medya üzerinden siyasetin giderek daha kutuplaşmış hâle geldiğini göstermiştir. Kalav ve Certel Fırat (2017) ise internetin günlük yaşamda önemli bir yer edinmesiyle birlikte medya ortamlarının dönüşümüne dikkat çekmiş ve yeni medyanın özgür iletişim alanları yaratırken dijital nefret söyleminin ciddi etik sorunlara yol açtığını vurgulamıştır. Çalışmada, özellikle 2017 ABD başkanlık seçimleri sonrasında Trump'ın başkanlık döneminde kullanılan göçmen karşıtı etiketlerin, Twitter'da yayılan nefret söylemleri üzerindeki etkisi ele alınmış ve sosyal medya platformlarının denetim eksikliklerinin aşırı sağcı grupların güçlenmesine yol açabileceği ifade edilmiştir. Kurtul (2019) ise 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekili Genel Seçimleri'ne ait 2.412 tweeti analiz etmiştir. Araştırma, bu tweetlerin 667'sinin nefret söylemi içerdiğini ve genellikle küfür, hakaret ve aşağılama gibi ifadelerle dile getirildiğini ortaya koymuştur. Siyasal nefret söylemi, ideolojik, etnik, dini ve düşünsel farklılıklardan kaynaklanmakta olup, genellikle bireylere, siyasi partilere ve taraftarlarına yönelmiştir. Dinî ve etnik köken temelli nefret söylemleri de önemli bir yer tutmaktadır.

Literatürde, siber zorbalık ve nefret söylemi genellikle birbirinden ayrı olgular olarak ele alınmakta, ancak bu iki kavramın bir arada nasıl şekillendiği derinlemesine incelenmemektedir. Bu çalışmada, siber zorbalık ve nefret söyleminin birbirini besleyerek iç içe geçmiş biçimde nasıl işlediği analiz edilecektir. Araştırmanın özgünlüğü, bu iki olgunun bir arada nasıl var olduğuna dair yapacağı katkılarda yatmaktadır. Bu bağlamda, siber zorbalık ve nefret söylemi arasındaki ilişkiyi ele alırken, bu iki olgunun çevrim içi eleştirilerde nasıl bir araya geldiği ve birbirini nasıl pekiştirdiği tartışılacaktır.

Bu araştırma, çevrim içi platformlarda siyasetçilere yönelik siber zorbalık ve nefret söylemi ile siyasi eleştiriler arasındaki karmaşık ilişkiyi YouTube yorumları üzerinden inceleyerek, bu ilişkinin toplumsal dinamikler üzerindeki etkilerini değerlendiren bir çalışma olarak literatüre önemli bir katkı sunacaktır. Araştırmanın temel soruları şu şekilde belirlenmiştir:

1- 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde YouTube yorumlarında siyasetçilere yönelik eleştirilerde siber zorbalık ve nefret söylemi içeren gönderiler mevcut mudur?

2- 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde YouTube'da siyasetçilere yönelik siber zorbalık ve nefret söylemi içeren yorumların anonim ve kayıtlı kullanıcı türlerine göre dağılımı nasıldır?

3- 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde siyasetçilere yönelik YouTube yorumlarında, toplumsal kutuplaşmanın arttığı bu süreçte siber zorbalık ve nefret söylemi nasıl bir artış göstermiştir?

Zorbalık ve Şiddet

Zorbalık üzerine yapılan ilk akademik araştırmalar, 1970'li yıllarda Dan Olweus tarafından İskandinav ülkelerinde başlatılmıştır. Olweus, başlangıçta zorbalığı, daha çok şiddeti ifade eden "mobbing" terimiyle tanımlamış, ancak 1980'li yıllarda "mobbing" terimini terk ederek "bullying" terimini kullanmaya başlamıştır (Kılıç, 2009, s.9). Bu terminolojik değişiklik, "mobbing" teriminin bir grup ya da topluluğun uyguladığı şiddeti ifade etmesine karşın, zorbalığın bireyler arası şiddet davranışlarını içermesinden kaynaklanmaktadır (Güneş, 2018, s. 7).

Zorbalık, kaba kuvvet kullanımını içeren saldırgan davranışlar olarak tanımlanabilir. Zorba eylemler, kurbanlar üzerinde önemli ölçüde acı ve üzüntüye yol açmakta olup, bu tür zorbalığa karşı koyma süreci genellikle zorlayıcı bir deneyimdir (Kepenekçi & Çınkır, 2003, s.238). Zorbalık, yalnızca doğrudan gözlemlenebilir saldırgan eylemleri değil, aynı zamanda daha az belirgin saldırganlık biçimlerini de kapsar. Örneğin, bir bireyin diğerine yönelik tehditlerde bulunması gibi davranışlar da zorbalık kapsamındadır (Swearer vd., 2009, s.2). Ancak, her çatışma durumunda zorba-kurban ilişkisi bulunması zorunlu değildir. Zorbalık, tekrarlayan olumsuz davranışların sistematik olarak bir kurbanı yöneltilmesiyle karakterize edilen bir olgudur. Bu olgu, fiziksel, bilişsel veya duygusal güç dengesizliği gibi unsurlarla tanımlanır ve kurban, kendini savunma konusunda güçlük çekebilir. Zorbalığın duygusal etkileri farklı düzeylerde ortaya çıkabilir; kurban genellikle öfke, çekingenlik veya ağlama gibi tepkiler sergilerken, zorbanın empati kurma becerisinin eksikliği, zorbalık davranışının temel özelliklerinden biri olabilir (Kartal & Bilgin, 2007, s. 209). Bu bağlamda, zorba ve kurban arasındaki güç dengesizliği, zorbalık olgusunun temel bir unsuru olarak değerlendirilir (Olweus, 1993, akt. Erdur-Baker, 2013, s. 280). Bu güç dengesizliği, zorbalık bağlamında yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda bilişsel boyutta da değerlendirilir (Öztuna, 2018, s. 17). Başka bir deyişle, zorbanın kurbanı karşı hem bilişsel hem de fiziksel üstünlüğe sahip olması beklenir (Erdur-Baker, 2013, s. 280). Bu nedenle, zorbalık; bilinçli güç kullanımı, duygusal veya fiziksel zarar verme ve tekrarlayıcılık gibi özellikleri içeren bir olgu olarak tanımlanabilir. Zorbalığın belirgin bir özelliği de güç dengesizliğinin varlığıdır. Zorbalık genellikle duygusal, sosyal ve fiziksel olarak zayıf durumda olan bireyler üzerinde gerçekleşir ve bu bireyler çoğu zaman karşılık verme kapasitesinden yoksundur (Toksöz, 2010, s. 38).

Olweus (1987, akt. Genç, 2007), zorbalığın nedenlerinde çocukların zorbalık davranışında cinsiyet, yaş ve farklı karakter özelliklerinin etkili olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda, çocuk bakımını üstlenen kişi ile çocuk arasındaki uyum, ilişki

ve bağlara da özel bir dikkat çekmiştir (s.20). Zorbalığın kökenlerine dair yapılan bir analizde, çocuğun genetik özellikleri, aile kaynaklı faktörler, okul çevresi, medya etkisi, sosyoekonomik durumu ve kişilik yapısı gibi çeşitli etkenler öne çıkmaktadır (Keskin, 2010, s. 2). Zaklama (2003), zorbalıkla ilişkilendirilen öğrencilerin genellikle aile içinde sert cezalara maruz kaldığını ve duygusal destekten yoksun bir ortamda yetiştiklerini vurgulamaktadır. Sert ebeveyn tepkileriyle karşılaşan çocukların bu davranışları sosyal çevreleri ve arkadaşlarıyla paylaştıkları belirtilmektedir (ss.35-38). Ayrıca, aile içindeki saldırgan tavırlar, ev içindeki ilişki bağları ve şiddet, zorbalığın nedenlerine dair önemli unsurlar olarak değerlendirilmiştir (Genç, 2007, s. 20; Zaklama, 2003, ss. 35-38, akt. Yelboğa, 2018, s. 42; akt. Yelboğa & Koçak, 2019, s. 2293).

Olweus (1995, akt. Gökler, 2009), zorbalık tutum ve davranışlarının temelinde bulunan birbiriyle ilişkili üç psikolojik unsuru şöyle tanımlamıştır:

1- Zorbaların, güç ve baskınlık kurma arzusu bulunmaktadır.

2- Bu bireyler genellikle arka planda kalmış ailelerden gelir ve bu durum, çevreye karşı içsel nefret duygularının gelişmesine neden olabilir.

3- Zorbaların davranışlarında, sigara, para, bira gibi kişisel değerlere sahip olan şeyleri elde etmek adına kurbanlarına zorlayarak sağladıkları araçsal bileşenler bulunmaktadır (s.527).

Teknolojik araçlarla sürekli etkileşimde olan çocuklar, bu araçlar aracılığıyla şiddet içeren olaylara maruz kalabilir ve bu durum, şiddet eylemlerini normalleştirmelerine yol açabilir. Televizyon dizileri, video ve müzik gibi eğlence araçlarıyla sıkça etkileşimde bulunan çocuklar, bu tür davranışlara daha yatkın hâle gelebilirler (Genç, 2007, s. 20, akt. Yelboğa, 2018, s. 42; akt. Yelboğa & Koçak, 2019, s. 2293). Bilgi ve iletişim teknolojisi araçları üzerinden gerçekleştirilen zorbalık, özellikle okul çağındaki öğrenciler arasında endişe yaratan bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Bhat, 2008).

Kılıç (2009) zorbalığın nedenlerini iki ana başlık altında incelemiştir: Birincisi, bireyin içsel faktörlerinden kaynaklanan psikolojik ve fiziksel nedenlerdir. İkincisi ise, okul, aile veya çevre gibi dışsal etkenlere dayanan nedenlerdir (s. 22). Bu bağlamda, zorbalık davranışlarının ortaya çıkmasında ve kurbanların seçilmesinde cinsiyet, kişilik özellikleri, aile içi iletişim gibi etkenlerin belirleyici bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, zorbalık tutumlarının şekillenmesinde etkili olan bir dizi faktörün, cinsiyet, yaş, bireysel özellikler ve ebeveyn tutumu gibi çeşitli faktörlerin belirleyici rol oynadığı görülmektedir (Yelboğa & Koçak, 2019, ss. 2311-2312). Ayrıca, Yelboğa (2018), araştırmasında zorbalık davranışları sergileyen bireylerin de aynı zamanda kurban olabileceğini tespit etmiştir (s. 109).

Zorbalık, genellikle güç açısından üstün olan gruplar veya bireyler tarafından, tekrarlanan şekilde güçsüz bireyler üzerinde uygulanan baskı, fiziksel veya psikolojik zulüm olarak tanımlanır. Zorbalık olgusunun önemli bir yönü, güç dengesizliği içeren durumlarda ortaya çıkmasıdır (Rigby, 2007, s. 15). Bu bağlamda, zorbalık, bir veya daha fazla bireyin sürekli ve kasıtlı olarak gerçekleştirdiği saldırgan

davranışları, güç açısından daha düşük durumda olan bireylere yöneltmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu saldırgan davranışlar, fiziksel şiddetin çeşitli biçimlerini (örneğin, vurmak, itmek, tokat atmak, tekmelemek), küçümseme ve sözlü tacizi (isim takmak, alay etmek, küçük düşürmek, sataşmak), haksız hikayeler uydurarak hakaret etmeyi, eşyaları veya paraları zorla almayı, arkadaş grubundan soyutlamayı ve bireyi yalnızlığa itmeye yönelik diğer davranışları içermektedir (Alper, 2008, s. 12).

Diğer taraftan, şiddet kavramı, kişinin yaşamına zarar verme, yaralama veya kişiyi öldürme amacıyla güç kullanımı; hukuka aykırı olarak fiziksel güç uygulama; bir hedefe ulaşmak amacıyla şiddet veya şiddet tehdidinde bulunma; genel olarak kabul gören hukuk ve etik normlarına aykırı biçimde fiziksel tahribat, gereksiz zarar verme veya yok etme eylemleri gibi unsurları içerir (Özerkmen & Gölbaşı, 2012, s. 24). Bu açıdan değerlendirildiğinde, zorbalığın temelinde şiddetin varlığı açıkça görülebilir.

Siber Zorbalık ve Nefret Söylemi İlişkisi

Siber zorbalık kavramı, ilk kez 2003 yılında Bill Belsey tarafından, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bireyler veya topluluklar tarafından zarar vermek amacıyla tekrarlayan ve düşmanca bir şekilde kullanılması olarak tanımlanmıştır (Tanrıku, 2020, s. 9). Farklı bir deyişle, siber zorbalık, “bilgisayarlar, cep telefonları ve diğer elektronik cihazların kullanımı yoluyla gerçekleştirilen kasıtlı ve tekrarlayan zarar verme” olarak tanımlanmaktadır (Hinduja & Patchin, 2018, s. 2). Mason (2008) ise siber zorbalığı, elektronik iletişim araçları kullanılarak topluluklar veya bireyler tarafından diğer bireyler veya gruplara yönelik tekrarlayan ve kasıtlı olarak rahatsız edici ya da tehditkâr ifadelerin paylaşılması ve iletilmesi olarak tanımlamıştır (s. 323). Bu bağlamda, istenmeyen elektronik postalar, kimliği belirsiz telefon çağrıları, hakaret ve tehdit içeren iletiler, olumsuz temsiller içeren mesajlar, virüslü elektronik postalar ve zararlı içerikler “siber zorbalık” kavramı altında sınıflandırılmıştır (Arıcak, 2009). Shariff'e (2008) göre siber zorbalık; mobil telefonlar, e-posta, kişisel hakaret içeren web siteleri, mesajlaşma uygulamaları ve çevrim içi anket platformları gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı yoluyla gerçekleştirilen sürekli, kasıtlı ve düşmanca eylemleri kapsamaktadır (s. 58).

Bir davranışın zorbalık olarak kabul edilmesi için güç dengesizliği, tekrarlayan bir doğaya sahip olması ve kasıtlı zarar verme niyeti gibi özellikler taşıması gerekmektedir (Korkmaz, 2018, s. 108). Olweus (1993, akt. Slonje vd., 2003), zorbalığı tanımlarken kurbanı “zayıf” olarak nitelendirmiş ve bu zayıflığın fiziksel olduğu kadar psikolojik de olabileceğini vurgulamıştır (s.27). Geleneksel zorbalıkta güç dengesizliği genellikle fiziksel üstünlükle ilişkilendirilirken, siber zorbalıkta bu dengesizlik, teknik beceriler veya anonimlik üzerinden de ortaya çıkabilir (Slonje vd., 2013, ss. 26-27). Ayrıca, siber zorbalıkta tekrarlama unsuru kritik bir öneme sahiptir; tek bir zararlı içerik bile farklı platformlarda tekrar tekrar paylaşılabilen ve yaygınlaşmaktadır (Vardal, 2015, s. 143; Yaman vd., 2011, s. 167). Ayrıca, siber zorbalık, kim-

liklerinin gizli kalacağı inancıyla küçük düşürücü, zarar verici ve onur kırıcı içerikleri sosyal medya platformları ve web sitelerinde yaygınlaştırmaktadır (Lenhart, 2007). Siber zorbalığın çeşitli türlerinin olduğu bilinmektedir. Literatürde genellikle karalama, kışkırtma, ifşa etme, dışlama, kimlik taklit etme, aldatma, taciz ve sürekli rahatsız etme olarak sekiz ana kategoride sınıflandırılmaktadır (Utemissova vd., 2021, s. 80). Willard (2007) tarafından yapılan tanımlamada siber zorbalık, eylemin amacına yönelik sekiz farklı türe ayrılmıştır. Bu türler şunlardır: Çevrim içi ortamda iki veya daha fazla birey arasında geçen, kısa süreli ve yoğun polemikleri ifade eden; agresif, kaba, küfürlü dilin yanı sıra tehdit ve hakaretler içeren çevrim içi kavga (flaming), bireyin çevrim içi ortamda sürekli olarak saldırgan mesajlara maruz kalmasını içeren çevrim içi taciz (harassment), bir birey ya da grubun hedef aldığı kişiye karşı aşağılama, karalama ve iftira yoluyla söylemler üreterek çevrim içi ortamda yayınlanması ve başkalarına iletilmesini içeren (denigration), siber zorbanın kurbanın kimliğini taklit ederek kurbanın sosyal çevresini olumsuz etkileyen mesajlar göndermesini içeren (impersonation), bireyin özel bilgilerini veya utanç verici bilgi ve görüntüleri çevrim içi ortamda yayarak, göndererek, ileterek ifşa etmesini içeren (outing), zorbanın bireyin özel bilgilerini kandırma yoluyla çevrim içi ortamda yaymasını ifade eden (trickery), bireyi grubun dışına kasıtlı olarak iterek dışlamayı içeren (exclusion), çevrim içi ortamda aşağılama, tehdit veya şantaj içeren zararlı iletilerin kurbanı sürekli olarak gönderilmesiyle sosyal ilişkilerini ve itibarını zedelemeye yönelik davranışları içeren siber taciz (cyberstalking) (ss. 5-10).

Dijital ortamlarda maruz kalınan siber zorbalık, kullanıcıların psikolojisini olumsuz etkileyebilir. Siber zorbalanın, kurbanların mahrem ve cinsellik içeren görüntülerini paylaşmaları intihara kadar varabilen ciddi sonuçlara yol açabilir. Tehdit, şantaj ve aşağılama gibi zorbalık türleri, kurbanlar üzerinde büyük bir baskı yaratarak yıkıcı etkiler doğurmaktadır. Siber zorbalığın bir diğer boyutu ise, kişisel sosyal medya ağları üzerinden yayılan nefret söylemidir (Anamur & Topsakal, 2019, s. 45). Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 97(20) numaralı Tavsiye Kararı'na göre, "nefret söylemi"; ırkçılık, Yahudi düşmanlığı, yabancı düşmanlığı gibi nefret ifadelerini ve azınlıklara, göçmenlere yönelik saldırgan tutumları kapsar. Bu kavram, ayrımcılık ve düşmanlık ifadelerinin yanı sıra, dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, kışkırtan veya meşrulaştıran her türlü ifadeyi içermektedir (Weber, 2009, s. 3). Dolayısıyla, belli ve ortak niteliklere sahip gruplar ve bireylerle ilgili ifadeler, "nefret söylemi" olarak adlandırılmaktadır (Şensever, 2012, s. 7).

Nefret söylemi, siyasal, cinsiyet, yabancı düşmanlığı, cinsel kimlik ve inanç temelli olarak farklı türlerde incelenmektedir (Sekman, 2015, s. 29; Taş, 2017, ss. 65-66). Siyasal nefret söylemi, siyasi görüş veya aidiyet temelinde bireylere veya gruplara karşı düşmanlık içeren ifadeleri kapsamaktadır. Kadınlara yönelik nefret söylemi, cinsiyet temelinde kadınları hedef alan ayrımcı ifadeleri içerirken, yabancılara yönelik nefret söylemi, bu gruplara karşı ön yargı ve düşmanlık içeren söylemleri içerir. Cinsel kimlik temelli nefret söylemi, bireylerin cinsel kimlikleri veya

yönelimlerine yönelik ayrımcı ifadeleri kapsar. İnanç ve mezhep temelli nefret söylemi ise, bireylerin dinî inançlarına veya mezheplerine karşı düşmanlık içeren söylemleri içerir (Binark & Çomu, 2013).

Nefret söylemi, genellikle ön yargılı tutumların varlığına dayanır. Bu ön yargılar, siyaset, din, cinsel yönelim, etnik köken veya ekonomik statü gibi çeşitli alanlarda kendini gösterebilir. Saldırganlar, hedeflerini çoğunlukla belirli sosyal veya demografik gruplara göre seçerler, bu da saldırının yalnızca bireye değil, aynı zamanda bu bireyin temsil ettiği topluluğa yönelik olduğuna işaret eder. Saldırganların motivasyonları, kıskançlık, içleme ve üstünlük duygusu gibi psikolojik faktörlerin yanı sıra, kurbanın temsil ettiği soyut kavramlar, örneğin mültecilik veya belirli siyasi figürler, gibi unsurlar olabilir. Nefret suçları, fiziksel saldırılar, tehditler, taciz, mülke zarar verme ve ayrımcı içeriklerin yayılması gibi çeşitli biçimlerde tezahür edebilir (Şensever, 2012, ss. 7-8).

Siber zorbalık ve nefret söylemi arasındaki ilişkiyi anlamak için internetin anonimlik ve erişilebilirlik özellikleri önemli bir rol oynamaktadır. Anonimlik, bireyin kimliğinin gizli olduğu durumu ifade eder ve bu durum, bireylere sosyal baskılardan daha az etkilenerek düşüncelerini özgürce ifade etme imkânı sağlar (Aslan, 2012, s. 10; Kaya, 2022, s. 170). Bu bağlamda anonimlik, bireylerin dijital ortamda siber zorbalık ve nefret söylemi gibi eylemleri cezasız bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanır.

Erişilebilirlik, web platformları, mobil uygulamalar veya dijital belgelerin herkes tarafından kolayca erişilebilir olmasını ifade eder (Çetin, 2023, s. 59). Yeni medya çözümleri, internet erişimini kolaylaştırarak sosyal medya gibi araçların yaygın kullanımını desteklemiştir. Sosyal medya, toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasi gelişmeleri hızlı bir şekilde yayarak bilgi alışverişine olanak tanımış, bireylerin tartışma forumları oluşturmasına, gruplar kurmasına ve diğer bireylerin görüşlerini anlık olarak takip etmesine ve katılmasına imkân vermiştir. (Eren & Aydın, 2014, ss. 197-198). Böylece, erişilebilirlik, siber zorbalık ve nefret söylemi gibi zararlı davranışların daha geniş bir kitleye yayılmasına olanak sağlamıştır. Dolayısıyla, sosyal medya platformları ve çevrim içi topluluklar, belirli bireylerin ve grupların nefret söylemi ve siber zorbalık eylemlerini de teşvik eden bir ortam sağlar.

Özetle, siber zorbalık ve nefret söylemi arasındaki ilişki, siber zorbalığın genellikle nefret söylemi içeren olumsuz etkileşimlerin bir sonucu veya bileşeni olarak ortaya çıkmasıyla belirginleşir. Bir kişi sosyal medya platformlarında bir başkasını ırk, din, cinsel yönelim, siyasi görüş, giyim tarzı gibi faktörlere dayalı olarak hedef aldığı anda, bu hem siber zorbalık hem de nefret söylemi olarak kabul edilir. Bu noktada, siber zorbalığın toplumsal ön yargıları pekiştirme ve düşmanlık yayma potansiyelini anonimlik ve erişilebilirlik kavramları ile birlikte değerlendirmek önemlidir. Anonimlik, bu tür nefret söylemlerinin ve zorbalıkların gizlice ve cezasız bir şekilde yapılmasına olanak tanırken, erişilebilirlik bu zararlı davranışların geniş kitlelere yayılmasını sağlar.

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı, dijital ortamda siyasetçilere yönelik siber zorbalık ve nefret söyleminin varlığını ve dinamiklerini incelemektir. Çalışma, siyasi eleştirinin nefret içeren dijital iletişimle nasıl birleştiğini ve bu olgunun seçim dönemleri ile toplumsal kutuplaşma süreçleriyle nasıl ilişkilendiğini anlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, çevrim içi platformlarda siyasetçilere yönelik eleştirilerin siber zorbalık ve nefret söylemi ile olan ilişkisini ortaya koymak ve bu ilişkinin toplumsal kutuplaşma ve çevrim içi iletişim dinamikleri üzerindeki etkilerini analiz etmek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın evreni, 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecinde YouTube platformunda yayımlanan tüm yorumları kapsamaktadır; ancak çalışma belirli sınırlamalarla sınırlandırılmıştır. Öncelikle, analiz 14 Mayıs ile 28 Mayıs 2023 tarihleri arasındaki seçim dönemine ait yorumlarla sınırlı tutulmuştur. Araştırma, yalnızca siber zorbalık ve nefret söylemi içeren yorumları kapsamaktadır. Diğer siyasi liderlerin dâhil edilmemesi, çalışmanın üç öne çıkan liderin (Cumhur İttifakı lideri Recep Tayyip Erdoğan, Millet İttifakı lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve Ata İttifakı lideri Ümit Özdağ) yer aldığı, farklı kullanıcılar tarafından YouTube'a yüklenen altı video üzerindeki yorumlara odaklanmasıyla açıklanmaktadır. Amaçlı örneklem yöntemi kullanılarak, araştırma amacına uygun olarak sadece belirlenen liderlerin videolarına yapılan ve siber zorbalık ile nefret söylemi içeren yorumlar incelenmiştir; diğer yorumlar çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu yöntem, araştırma amacına uygun örneklerin seçilmesini sağlarken, kritik vakaların derinlemesine incelenmesi ve belirli karşılaştırmaların yapılmasında etkili bir araçtır (Maxwell, 2008, s. 235). Ümit Özdağ, Ata İttifakı'nın Cumhurbaşkanı adayı olmamasına rağmen, ittifakın programını tanıtmaya ve sözcülüğünü üstlenmesi nedeniyle önemli bir figür olarak değerlendirilmiştir. Seçilen liderlerin kamuoyu üzerindeki etkisi ve temsil ettikleri farklı siyasi görüşler, bu liderlerin videolarına yapılan yorumların toplumsal kutuplaşma, siber zorbalık ve nefret söylemi dinamiklerini yansıttığı düşünüldüğü için araştırmanın kapsamına alınmıştır.

Araştırma, içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, verilerin derinlemesine incelenmesini ve gizli boyutların ortaya çıkarılmasını sağlayan bir yöntemdir (Sözbilir, 2009, s. 4). Bu çalışmada, yorumlar nicel ve nitel içerik analizi teknikleriyle incelenmiştir. İçerik analizi, görsel ve yazılı belgelerde anlamları belirlemek için kullanılan bir yöntem olup, analiz kategorileri ve alt değişkenler, literatür taramasına dayanarak şekillendirilmiştir (Krippendorff, 2003, ss. 18-19, akt. Dondurucu, 2022, s. 546). İçerik analizi kodlama tablosu oluşturulurken, Utemissova vd., (2021), Willard'ın (2007) siber zorbalık, Binark & Çomu (2013), Taş (2017) ve Sekman'ın (2015) nefret söylemi teorik çalışmalarından faydalanılmıştır. Kodlama tablosunda yer alan kategoriler şunlardır: "Siber Taciz", bir birey ya da grubun hedef aldığı kişiye yönelik aşağılama, karalama ve iftira içeriklerini, "Çevrim içi Taciz", sürekli tehdit, aşağılama ve şantaj içerikli zararlı iletileri, "Çevrim içi Kavga", agresif, kaba dil ve tehdit içeren yoğun polemikleri, "Aşağılama/Karalama", çevrim içi

ortamda bir kişiye karşı iftira ve aşağılama içeriklerini, “Siyasal Nefret Söylemi”, siyasi görüşlere dayalı düşmanlık içeren ifadeleri, “Mezhep ve İnanca Yönelik Nefret Söylemi” ve “Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi” ise dinî inançlara ve göçmenlere yönelik düşmanlık içeren ifadeleri kapsamaktadır. Kategoriler arasındaki ayırım net bir şekilde yapılmıştır. Bu literatürel temele dayalı olarak yapılan kategorilendirme, çalışmanın amacına uygun bir şekilde yapılmış ve yorumların doğru bir biçimde sınıflandırılmasını sağlamıştır. Kodlama süreci, araştırma sorularına uygun şekilde yapılandırılmış ve kapsamlı bir literatür taramasına dayalı olarak belirlenen temalar ve kategoriler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte, teorik çerçeveye dayalı olarak hazırlanan kodlama cetveli kullanılarak aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

Yorumların Seçilmesi ve Kaydedilmesi: Araştırma kapsamında yorumlar, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve manuel olarak Microsoft Word ortamında kayıt altına alınmıştır.

Kodlama ve Kategorilere Yerleştirme: Literatür temelli olarak hazırlanan kodlama cetveli aracılığıyla, seçilen yorumlar uygun kategorilere yerleştirilmiş ve içerikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kodlama sonuçları, Microsoft Excel kullanılarak yorumlar analiz edilmiş ve yüzdelik oranlarla tablo hâlinde görselleştirilmiştir. Ayrıca, araştırmacı tarafından objektifliği artırmak adına iki defa kodlanmıştır. Dolayısıyla, içerik analizi tekniğinin güvenilirliği ve geçerliliği sağlamak için, Dinç Kırılı & Büyükbaykal (2020) çalışmasında incelemesini yaparken paylaşımları belirli kategorilere göre sınıflandırılmış ve araştırmanın hedeflerine uygun içerikler seçip incelemiştir. Bu kapsamda kullanılan kodlama cetvelleri, bu çalışmada da yorumların düzenlenmesi, tabloların oluşturulmasına olanak sağlamıştır (s. 97). Diğer taraftan Çelik’in (2023) çalışmasında, geçerlilik ve güvenilirliği desteklemek amacıyla temaların sunumunda yorumlara direkt olarak yer vermiştir. Benzer şekilde, bu çalışmada da bulgular bölümünde, güvenilirlik ve geçerliliği sağlamak adına örnek yorumlar doğrudan kullanılmıştır. Bu metodolojik çerçeve, çalışmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla detaylı bir şekilde açıklanmış ve kategoriler arası netlik sağlanmıştır. Analiz sürecinde kullanılan tablolar ve örnekler, araştırmanın bulgularını destekler nitelikte olmuştur.

Diğer taraftan Deniz Anamur & Topsakal (2020), siber zorbalığın bir türü olarak sosyal medya platformlarında ortaya çıkan nefret söylemine değinmektedir (s. 45). Bu çerçevede, kodlama sürecinde siber zorbalığın, nefret söyleminin bir türü olarak ele alınmış ve incelenen yorumlar arasında, siber zorbalık türlerinden biri olan aşağılama-karalama içeren bir yorumun, aynı zamanda nefret söylemi türlerinden biri olan siyasi nefret söylemi bağlamında da değerlendirilmesini mümkün kılmıştır. Ayrıca, bir göçmene yönelik çevrim içi taciz yorumları hem siber zorbalık hem de göçmenlere yönelik nefret söylemiyle ilişkilendirilerek sunulmuştur. Bu bağlamda, incelenen yorumların tek bir yorumun farklı kategoriler altında değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır. Bulgular kısmında yer alan Tablo 5 ve 6’da örnek olarak seçilen “MÜLTECİLERİN OY KULLANARAK BİZİM KADERİMİZİ BELİRLEME-

SİNE ASLA İZİN VERMİYCEZ” yorumu, 68 beğeni almış ve birden fazla kategoride değerlendirilmiştir. Bu yorum, siber taciz, çevrim içi taciz ve siber zorbalık kategorilerinin yanı sıra siyasal nefret söylemi ve göçmenlere/yabancılara yönelik nefret söylemi kategorilerine de dâhil edilmiştir. Bu sınıflandırmanın gerekçesi şu şekildedir: Literatüre dayalı olarak, Utemissova vd., (2021), Willard’ın (2007) siber zorbalık, Binark & Çomu (2013), Taş (2017) ve Sekman’ın (2015) nefret söylemi çalışmalarında ifade edilen “Siber Taciz” bir birey ya da gruba yönelik aşağılama, karalama ve iftira içeriklerini kapsarken; “Çevrim içi Taciz” sürekli tehdit, aşağılama ve şantaj içerikli zararlı iletileri içermektedir. “Siyasal Nefret Söylemi”, siyasi görüşlere dayalı düşmanlık içeren ifadeleri tanımlamakta; “Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi” ise dinî inançlara ve göçmenlere yönelik düşmanlık içeren ifadeleri kapsamaktadır. Yorumun içerdiği dil ve ifade biçimi, bu kategorilere eş zamanlı olarak dâhil edilmesine olanak sağlamıştır. Bu bağlamda incelenen tüm yorumlar literatür bağlamında değerlendirilmiştir.

Ayrıca, yorumlar, anonim ve kayıtlı kullanıcılar olarak iki gruba ayrılmıştır. Anonim kullanıcılar, kimlik bilgisi içermeyen ve sahte hesaplar üzerinden yapılan yorumları ifade ederken, kayıtlı kullanıcılar ise gerçek kimlik bilgileriyle tanımlanan hesaplardan yapılan yorumları temsil etmektedir. Ancak, bulgular bölümünde örnek yorumlar gösterilirken kişisel verilerin korunması amacıyla kayıtlı kullanıcıların isimleri “*” koyularak gizlenmiştir. Her kullanıcı tipi için toplam yorum sayısı, siber zorbalık, nefret söylemi ve kutuplaşma içeren yorumlar belirlenmiştir. Anonimlik oranı, anonim kullanıcıların toplam yorumlar içerisindeki yüzdesel payı olarak hesaplanmış, ayrıca beğeni sayısı da incelenmiştir. Bu veriler, kullanıcı tipleri arasındaki davranış farklarını ve anonimlik ile siber zorbalık, nefret söylemi ve kutuplaşma arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla analiz edilmiştir. Bu kapsamda dijital platformlarda anonim, sahte hesapların kullanıcıları hesap verebilirlikten muaf tutarak, davranışlarının daha siber zorbalık ve nefret söylemi gibi belirgin bir şekilde ortaya çıkmasına neden olduğu için bu ilişki özellikle vurgulanmıştır (Akman, 2020, s. 48; Harranoğlu & Yengin, 2022, s. 233).

Bulgular

Video 1: Recep Tayyip Erdoğan

Video, “Cumhurbaşkanı Erdoğan: ‘Duyanlara Duymayanlara, Biz Onu Çok Seviyoruz Çok!’” başlığıyla, 28 Mayıs 2023 tarihinde @atvturkiye kullanıcı adıyla YouTube Shorts platformunda paylaşılmıştır. Video, 14.000 beğeni almış ve 471.921 kez görüntülenmiştir. Videoda, Recep Tayyip Erdoğan’ın bir miting sırasında “Duyanlara Duymayanlara” adlı şarkıyı söylediği görülmektedir (ATV Türkiye, 2023).

Tablo 1: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	43	43	43	%87,76	1308
Kayıtlı	6	6	6	%12,24	36
Toplam	49	49	49	%100	1344

Tablo 1'e göre video yorumlarının büyük çoğunluğu anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır (%87,76). Anonim kullanıcılar tüm yorumlarda siber zorbalık ve nefret söylemi içeren ifadeler kullanmışlardır. Örnek olarak, anonim yorumlar arasında @kadimtomar kullanıcı adıyla "Oh be 10 milyon mülteci daha gelecek sonuna kadar reis" yorumu 394 beğeni alırken, @diyojen7794 anonim kullanıcı adıyla "Oh be gurbetçiler daha ucuza tatil yapabilecek. Sonuna kadar reyiz" yorumu 198 beğeni, @Wassupdudee anonim kullanıcı adıyla "Dolar 23 TL ohhoho-hohhhhhhhhhhhhh reiss ohhhhhhhhhhhhhhh anam anam anam" yorumu 23 beğeni, @Dixonpubg31 anonim kullanıcı adıyla "Meeee meee" yorumu ise 4 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar arasında ise @ruk*y*ka*a*az9303 kullanıcı adıyla "Cel-ladına aşık olmuş diye bir laf var ya ortam bunu anlatıyor" yorumu 20 beğeni, @h*k*nt**yak*9375 kullanıcı adıyla "Bay bay kemel" yorumu ise 1 beğeni almıştır.

Tablo 2: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	49	%100	1344
Siber Taciz	20	%40,82	849
Çevrim içi Taciz	39	%79,59	1320
Çevrim içi Kavga	10	%20,41	530

Tablo 2'ye göre tüm yorumlar (%100) aşağılama ve karalama içermektedir. Siber taciz %40,82, çevrim içi taciz %79,59 ve çevrim içi kavga %20,41 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türlerini içeren yorumlar sırasıyla çevrim içi taciz (1320), aşağılama ve karalama (1344), siber taciz (849) ve çevrim içi kavga (530) olmuştur.

Tablo 3: Nefret Söylemi Türleri Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	43	%87,76	1264
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	6	%12,24	80

Tablo 3'te yer alan video yorumlarının çoğu siyasi nefret söylemi içermektedir (%87.76). Göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi daha az sıklıkla görülmüştür (%12.24).

Tablo 1 ve Tablo 3'e örnek olarak, @N*la*Ö*t*rk-g*t kullanıcı adıyla paylaşılan "Daha fazla sürünmeye hazır olun müstahakmi tabiki müstehak" yorumu 24 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi kategorisinde değerlendirilmiştir. @apogotten-sker97 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Benzine 7 TL zamdan sonra kendimi buraya fırlattım" yorumu 114 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi kapsamında ele alınmıştır. @Kapandıgaliba31 anonim kullanıcı adıyla paylaşılan "Bu Videoyu İzlerken TÜRKİY-EYE 1000 Mülteci girdi" yorumu 59 beğeni almış olup aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorilerinde ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendirilmiştir. @bombisbombis-q5g anonim kullanıcı adıyla yapılan "Kandıranlara kandırmayanlara" yorumu 15 beğeni almış ve çevrim içi kavga, çevrim içi taciz, aşağılama-karalama, siber taciz, siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi kapsamında incelenmiştir. @M*h*rT*nri*g*n-b*3ll kullanıcı adıyla paylaşılan "Rahmetli dedemin eşeği daha iyi anırıyordu." yorumu ise 2 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi içerisinde değerlendirilmiştir.

Video 2: Recep Tayyip Erdoğan

Video, "Erdoğan'dan Canlı Yayında Kılıçdaroğlu'yla İlgili İtiraf Gibi Açıklama: Ama Montaj..." başlığıyla, 23 Mayıs 2023 tarihinde @halktvkanali kullanıcı adıyla paylaşılmıştır. Video, 2.600 beğeni almış ve 283.827 kez görüntülenmiştir. Videoda, gazeteci Abdulkadir Selvi'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a yönelttiği, "Efendim, 'bunlarda video çekmiş' dediniz, ben tam anlayamadım, kim neyle video çekmiş?" sorusuna yer verilmektedir. Bu soru üzerine Erdoğan, "Kılıçdaroğlu'nun Kandil'dekilerle video çekimleri var, bunları 'Haydi, Haydi, Haydi' diyerek yayınladılar. Anladınız mı? Ama montaj, ama şu, ama bu, video çekimlerini yaptılar; PKK'lılar bunlara videolarla destek verdiler." şeklinde yanıt vermektedir (Halk TV Kanalı, 2023).

Tablo 4: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	38	38	38	%67,86	1231
Kayıtlı	18	18	18	%32,14	682
Toplam	56	56	56	%100	1913

Tablo 4'e göre video yorumlarının büyük çoğunluğu anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır (%67,86). Anonim kullanıcılar tüm yorumlarda siber zorbalık ve nefret söylemi içeren ifadeler kullanmışlardır. Toplam beğeni sayısı 1913'tür. Beğeni sayıları, kullanıcıların yorumlara verdiği desteği göstermektedir.

Örnek yorumlarda ise @i*m*ila*6750 kullanıcı adıyla yapılan "Bir insanda en önemli konu ahlaktır, ahlak yoksa din de olmaz, iman da olmaz." yorumu 333 beğeni almıştır. @seh*r*c*r3*35 kullanıcı adıyla yapılan "Cehennem kapılarını kapatmadım açtın iyi yanmalar o halde" yorumu 46 beğeni almıştır. @s*re*yad**eogl*4656 kullanıcı adıyla yapılan "Ülkelerine gitsin sığınmacılar. Ülkemizde garip kaldık" yorumu 22 beğeni almıştır. @Brawstart anonim kullanıcı adıyla yapılan "Kafa gitmiş erdoganda" yorumu 67 beğeni almıştır. @UfukB.1923 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Yazıklar olsun, böyle birine oy verenlere yazıklar olsun. Hani ahlak hani şeref,haysiyet?" yorumu 2 beğeni almıştır. @karciceginl6417 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Santaj'da montaj'da onlardan sorulur ve onların eline kimse su dokemez.." yorumu 23 beğeni almıştır.

Tablo 5: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	52	%92,86	1754
Siber Taciz	49	%87,50	1688
Çevrim içi Taciz	45	%80,36	1576
Çevrim içi Kavga	10	%17,86	220

Tablo 5'e göre video yorumlarının %92,86'sı aşağılama-karalama içermek-

tedir. Siber taciz %87,50, çevrim içi taciz %80,36 ve çevrim içi kavga %17,86 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türlerini içeren yorumlar sırasıyla aşağılama ve karalama (1754), siber taciz (1688), çevrim içi taciz (1576) ve çevrim içi kavga (220) olmuştur.

Tablo 6: Nefret Söylemi Türleri Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	51	%91,07	1797
Mezhep ve İnanca Yönelik Nefret Söylemi	6	%10,71	137
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	4	%7,14	101

Tablo 6'ya göre yorumların çoğu siyasi nefret söylemi içermektedir (%91,07). Mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi %10,71 ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi %7,14 oranında görülmektedir.

Tablo 5 ve Tablo 6'ya örnek olarak @bc-ks4eb anonim kullanıcı adıyla yapılan "usta kolay can veremeyeceksin bee.." yorumu 42 beğeni almış ve siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi kategorilerinde değerlendirilmiştir. @Abdurrahman1881. anonim kullanıcı adıyla yapılan "E gerçeklerin bir gün ortaya çıkmak gibi kötü bir huyu vardır...." yorumu 181 beğeni almış ve aşağılama ve karalama, siber taciz siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi kapsamında değerlendirilmiştir. @meht*p*li*9326 kullanıcı adıyla yapılan "MÜLTECİLERİN OY KULLANARAK BİZİM KADERİMİZİ BELİRLEMESİNE ASLA İZİN VERMİYCEZ." yorumu 68 beğeni almış ve siber taciz, çevrim içi taciz siber zorbalık kategorilerinde, siyasi nefret söylemi ve göçmenlere ve tabancılara yönelik nefret söylemi kategorilerinde değerlendirilmiştir. @victoraybek701 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Müslümanlığa göre karşısında kimi kafir olarak görüyorsa ondan çalmak, ona iftira yapmak, gasp etmek, köle ve cariye yapmak, linç ve cezmetmek, katletmek islama göre helâldir. Yoksa siz bunları bilmiyormusunuz? İslam işte böyle bir dindir." yorumu 8 beğeni almış ve siyasi nefret söylemi ile mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi kategorilerinde değerlendirilmiştir.

Video 3: Kemal Kılıçdaroğlu

Video, "Kılıçdaroğlu: 'Buradayım Be Buradayım, Sonuna Kadar Buradayım'" başlığıyla, @GazeteDüvar tarafından 15 Mayıs 2023 tarihinde paylaşılmıştır. Video, 337.152 görüntülenme ve 7.400 beğeni almıştır. Videoda, Millet İttifakı lideri Kemal

Kılıçdaroğlu'nun "Buradayım be, buradayım. Siz de buradasınız. Vallahi de billahi de sonuna kadar mücadele edeceğim, buradayım" diyerek masaya vurduğu görülmektedir (Gazete Duvar, 2023).

Tablo 7: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	59	59	59	%70,24	2135
Kayıtlı	25	25	25	%29,76	696
Toplam	84	84	84	%100	2831

Tablo 7'ye göre video yorumlarının büyük çoğunluğu anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır (%70,24). Anonim kullanıcılar tüm yorumlarda siber zorbalık ve nefret söylemi içeren ifadeler kullanmıştır. Toplam beğeni sayısı 2831'dir.

Örnek olarak, @ДОБРЫЙКАВКАЗЕЦ-к8ж anonim kullanıcı adıyla paylaşılan "Yemin ediyorum bu adama acıyorum ya bu yaşta palyaço oldu" yorumu 213 beğeni almış, @aliali-cf2xz anonim kullanıcı adıyla yapılan "La adam tam bir komedi karikatürü gibi yeminle az şu hareketlere bak hareketlere" yorumu ise 32 beğeni almıştır. @karakartal817 anonim kullanıcı adıyla paylaşılan "Tutmayın küçük enişteyi" yorumu 2 beğeni alırken; @fat*ss*n**33*6 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Nasıl bir günah istedik senin gibi bir belalan uğraşıyoruz şehit ailelerinin kanı yerde kalıyor, sana oy veren herkese yazıklar olsun, Recep Tayyip Erdoğan sonuna kadar" yorumu 4 beğeni almıştır. @al*a*lan1171 kullanıcı adıyla paylaşılan "Umudumuz Şaban" yorumu ise 1 beğeni almış, @s**da*o*de*5419 kullanıcı adıyla yapılan "Sorun da o yaa. Senin orada olman. Anla artık be adam" yorumu 143 beğeni almıştır. @u*u*ak**s5526 kullanıcı adıyla paylaşılan "Bu saatten sonra, ha ordasın, ha burdasın fark etmez. Sen kaybettiğinde istifa edecek misin, onu söyle." yorumu 114 beğeni almış, @selc*kg*lu*a*9634 kullanıcı adıyla yapılan "Sarigül normalleşir derken bu kafayı yedi" yorumu ise 59 beğeni almıştır.

Tablo 8: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	84	%100	2831
Siber Taciz	30	%35,71	975
Çevrim içi Taciz	54	%64,29	1853
Çevrim içi Kavga	15	%17,86	478

Tablo 8'e göre yorumların %100'ü aşağılama ve karalama içermektedir. Çevrim içi taciz %35,71, siber taciz %64,29 ve çevrim içi kavga %17,86 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türlerini içeren yorumlar sırasıyla aşağılama-karalama (2831), siber taciz (1853), çevrim içi taciz (975), ve çevrim içi kavga (478) olmuştur.

Tablo 9: Nefret Söylemi Türleri Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	84	%100	2831
Mezhep ve İnanca Yönelik Nefret Söylemi	10	%11,90	325
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	6	%7,14	197

Tablo 9'a göre yorumların çoğu siyasal nefret söylemi içermektedir (%100). Mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi %11,90 ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi %7,14 oranında görülmektedir.

Tablo 8 ve Tablo 9'a örnek olarak @dingodong76 anonim kullanıcı adıyla "Maymun ettiler ihtiyarı. İçim acıdı izlerken." yorumu 48 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık türleri içerisinde ve siyasal nefret söylemi içerisinde değerlendirilmiştir. @s*rp*ls*rb*tc*1818 kullanıcı adıyla "Ensonundakafayı yedi yazık" yorumu 1 beğeni almış ve aşağılama-karalama, çevrim içi taciz, siber taciz siber zorbalık türleri kategorisinde ve siyasal nefret söylemi içerisinde yer almıştır. @leyleyleyla1605 anonim kullanıcı adıyla "Hiç lider vasfı yok yine çok güldüm" yorumu 1 beğeni almış ve aşağılama- karalama, çevrim içi taciz, siber taciz kategorisinde ve siyasal nefret söylemi içerisinde ele alınmıştır. @demirdiken7046 anonim kullanıcı adıyla "Namus sözünü tutmayan dürüst."

yorumu 9 beğeni almış ve aşağılama-karalama, çevrim içi taciz, çevrim içi kavga, siber taciz kategorilerinde ve siyasal nefret söylemi kapsamında değerlendirilmiştir. @traderyigit anonim kullanıcı adıyla “Sakin bi yere gitme sensiz iktidar olmamız çok zor sayende her seçimi kazanıyoruz” yorumu 107 beğeni almış ve aşağılama-karalama, çevrim içi taciz, siber taciz kategorisinde ve siyasal nefret söylemi içerisinde ele alınmıştır.

Video 4: Kemal Kılıçdaroğlu

Video, “Kılıçdaroğlu: ‘Seçim Balkonda Kazanılmaz’” başlığıyla, @showana-haber tarafından 15 Mayıs 2023 tarihinde paylaşılmıştır. Video, 180.860 görüntülenme ve 1.100 beğeni almıştır. Videoda, Millet İttifakı temsilcileri ve Cumhurbaşkanı adayı Kemal Kılıçdaroğlu’nun bir açıklama yaptığı görülmektedir (Show Ana Haber, 2023). Kılıçdaroğlu, konuşmasında şunları ifade etmektedir:

“Değerli basın mensupları, sevgili halkım, sandığa gidip oy kullanan tüm seçmenlere yürekten teşekkürler. Özellikle gençlerin ve kadınların yüksek katılımlarından dolayı son derece mutluyuz. Katılım oranının yüzde 90’a yaklaşması ve sürecin demokratik olgunluk içerisinde sürdürülmesi ayrıca memnuniyet vericidir. Erdoğan, bütün iftira ve hakaretlerine rağmen beklediği sonucu alamamıştır. Hiç kimse bir oldu bittiye heveslenmesin. Seçim balkonda kazanılmaz. Veriler şu anda akmaya devam ediyor. Milletimiz ikinci tur diyorsa başımızın üstüne. Bu seçimi ikinci turda mutlaka ama mutlaka kazanacağız. Herkes bunu görecek. Geçici sonuçlar şunu göstermiştir ki Erdoğan, toplumdaki beklendiği güven oyunu alamamıştır. Toplumdaki değişim talebi yüzde 50’nin üzerindedir. AK Parti’deki oy kaybı da bu gerçeği göstermektedir. Biz, önümüzdeki 15 gün boyunca Türkiye için milletimizle beraber bu ülkeye hakkı, hukuku ve adaleti getirmek için her türlü mücadeleyi yapacağız. Halkımız emin olsun, mutlaka ama mutlaka kazanacağız ve bu ülkeye demokrasiyi getireceğiz. Hepinize teşekkür ederim.” (Show Ana Haber, 2023).

Tablo 10: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	38	38	38	%77,55	616
Kayıtlı	11	11	11	%22,45	231
Toplam	49	49	49	%100	847

Tablo 10'a göre video yorumlarının büyük çoğunluğu anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır (%77,55). Anonim kullanıcılar tüm yorumlarda siber zorbalık ve nefret söylemi içeren ifadeler kullanmıştır. Toplam beğeni sayısı 847'dir.

Örnek olarak, @zah*dk*za* kullanıcı adıyla yapılan "Ulan 7 kişi 1 adamı alamadınız girmişsiniz sıraya hala konuşuyorsunuz" yorumu 77 beğeni almış, @b*y*am*ara*us2439 kullanıcı adıyla yapılan "ZİLLET İTTİFAKİ HÜSRANA UĞRADI AĞLAMAYA BAŞLADI ZİYAAA AĞLAMA LA" yorumu ise 13 beğeni almıştır. @em-r**il*az2038 kullanıcı adıyla yapılan "Sen 3ün birini aldın" yorumu 2 beğeni almıştır. @adna*m*ht*di*i4*29 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Şu Kılıçdaroğlu kadar komik insan yok bide onu destekleyenler daha da komik herkesin oya saygısı olması lazım ama Selahattin Demirtaş'ın hapisten çıkması lazım diyen bı insana hiç bı türlü ne onu destekleyenlere oluyo nede kendisine" yorumu 2 beğeni almış, @selcuk10line34 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Seçim, yenileceğini anlayınca 'Biz Öndeyiz' yalanıyla kazanılmaz." yorumu 28 beğeni almış, @Vatan38 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Hayaller ve Hayatlar.... noldu istediğini alamadin mi hevallere sana yetmedi demi!" yorumu 38 beğeni almış, @SandsUnderSands anonim kullanıcı adıyla yapılan "Allah'ım bana akıl fikir ver akpli npcler bitmiyo" yorumu ise 222 beğeni almıştır.

Tablo 11: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	49	%100	847
Siber Taciz	33	%67,35	591
Çevrim içi Taciz	47	%95,92	800
Çevrim içi Kavga	14	%28,57	189

Tablo 11'e göre video yorumlarının %100'ü aşağılama-karalama içermektedir. Çevrim içi taciz %67,35, siber taciz %95,92 ve çevrim içi kavga %28,57 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türlerini içeren yorumlar sırasıyla aşağılama-karalama (847), siber taciz (800), çevrim içi taciz (591), ve çevrim içi kavga (189) olmuştur.

Tablo 12: Nefret Söylemi Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	46	%93,88	807
Mezhep ve İnanca Yönelik Nefret Söylemi	3	%6,12	36
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	3	%6,12	45

Tablo 12'ye göre video yorumlarının çoğu siyasi nefret söylemi içermektedir (%93,88). Mezhep ve İnanca Yönelik Nefret söylemi %6,12 ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi %6,12 oranında görülmektedir.

Tablo 11 ve Tablo 12'ye örnek olarak, @abd*ll**o*t**k9578 kullanıcı adıyla yapılan "Allahim din düşmanlarına fırsat verme Şehitler icon" yorumu 1 beğeni almış, aşağılama-karalama ve siber taciz, çevrim içi taciz siber zorbalık kategorisinde ve mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi kapsamında yer almıştır. @semra9806 anonim kullanıcı adıyla yapılan "Bunların işi gücü algi fırıldak başka da icraatları yok" yorumu 1 beğeni almış, aşağılama- karalama ve siber taciz, çevrim içi taciz siber zorbalık kategorisinde ve siyasi nefret söyleminde değerlendirilmiştir. @Ehejeoeheje anonim kullanıcı adıyla yapılan "Erməni seven insan Türkiye düşman ola bilər, cümhurbaşkanı deyil" yorumu 1 beğeni almış ve aşağılama- karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorisinde ve siyasi nefret söylemi, göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendirilmiştir. @nih**alb**7056 kullanıcı adıyla yapılan "Gelsin 5 milyon daha mülteci inşallah" yorumu 6 beğeni almış, aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorisinde ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söyleminde yer almıştır. @starbystarr anonim kullanıcı adıyla yapılan "yoo oturuyor,hizbullah yardım vakfı mı?" yorumu 25 beğeni almış ve aşağılama-karalama, çevrim içi taciz, çevrim içi kavga, siber zorbalık kategorisinde ve siyasi nefret söyleminde değerlendirilmiştir. @Rindareio anonim kullanıcı adıyla yapılan "Rabbim deme bağı allahsız kitapsız" yorumu 12 beğeni almış ve siyasi nefret söylemi, mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi kategorisinde değerlendirilmiştir.

Video 5: Ümit Özdağ

Video, "Ümit Özdağ Kılıçdaroğlu'na Desteğini Açıkladı" başlığıyla, 24 Mayıs 2023 tarihinde @telelcomtr tarafından paylaşılmıştır. Videonun görüntülenme sayısı 119.023'tür ve 2.700 beğeni almıştır. Bu video, Ümit Özdağ'ın 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turunda Kemal Kılıçdaroğlu'nu destekleme kararını açıkladığı bir bildiriye içermektedir. Videoda Ümit Özdağ, bu kararını Kemal

Kılıçdaroğlu ile birlikte yaptığı basın toplantısında duyurmaktadır. Ümit Özdağ açıklamasında şu ifadeler yer vermektedir:

“Değerli basın mensupları, sayın genel başkana teşekkür ediyorum. Türkiye’nin en önemli sorunu, hiç şüphesiz, ülkemizde yaşayan 13 milyon sığınmacı ve kaçığın vatanlarına geri yollanmasıdır. Bu 13 milyon kişi vatanlarına geri yollanmadan ve yenilerinin gelmesi kararlı politikalarla engellenmeden Türkiye’nin ekonomik sorunlarını aşması mümkün değildir. Yılda 11 milyar dolar sığınmacılara harçayarak Türk halkını fakirlikten kurtaramayız, kiraların yükselmesini engelleyemeyiz, vatandaşlık satarak Türk halkının gayrimenkul alabilmesini sağlayamayız, sokaklarda güvenliği sağlayamayız, çocuklarımıza iş bulamayız. Özetle, nasıl ki bir yüzücünün bacaklarına 20’şer kilo demir bağlarsanız, ne kadar iyi yüzücü olursa olsun yüze mezse, bir ülke de 13 milyon sığınmacıyla ekonomisini ve güvenliğini doğru bir çizgiye oturtamaz. Bundan dolayı 14 Mayıs seçimlerine giderken Türk halkından, biz Zafer Partisi olarak, sığınmacıları vatanlarına geri yollamak için destek istedik. Ancak partimizin yeni kurulmuş olması ve medyada uygulanan ambargo, vatandaşa yeterince erişmemizi engelledi. Fakat birinci turun sonunda gördük ki ortaya çıkan siyasi görünüm, iki adayın 28’inde bir ikinci tur için Türk halkının önüne gideceği çerçeveyi oluşturmuş. AK Parti Genel Başkan Vekili Numan Bey bizi ziyaret etti. Kendilerine sorduk. Bizden destek istediler. Sığınmacılar konusunda ne yapmayı düşünüyorsunuz? Anlattıkları şey sığınmacıların vatanlarına dönmesini içermiyordu. Kemal Bey’le görüştük. Kemal Bey, çok net bir şekilde sığınmacıların vatanlarına dönmesi gerektiğini ve bu politikayı izleyeceğini söyledi. Bu politikanın detaylarını konuştuk ve Zafer Partisi’nin önermiş olduğu, bir sene içerisinde uluslararası hukuka uygun, insan haklarını gözeten, dönen Suriyelilerin Suriye’de güvenliğini sağlayacak ama Türk ekonomisinin üzerindeki büyük yükü de kaldıracak, sokaklarımızı tekrar güvenli hâle getirecek, uyuşturucu çetelerini sokaklarımızdan, okulların önünden temizleyecek bir model üzerinde kendisiyle fikir birliğine vardık. Bundan dolayı da Zafer Partisi olarak Sayın Kılıçdaroğlu’nu Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ikinci turda destekleme kararı verdik. Hayırlı olsun. Şimdi buradan birinci turda Cumhuriyet İttifakı’na oy vermiş, Millet İttifakı’na oy vermiş ve Ata İttifakı’na oy vermiş değerli seçmenlere, bütün seçmenlere çağırım şu: Değerli Yurttaşlar, eğer annelerinizden ve babalarınızdan aldığınız Türkiye’yi çocuklarınıza devretmek istiyorsanız, Türkiye’nin Türkiye olarak kalmasını istiyorsanız, “Göçmenistan” olmasını istemiyorsanız, kızınız sokağa çıktığı zaman endişelenmek istemiyorsanız, akşam saat 21.30’da oğlunuzu köşedeki bakkala yollarken güven içinde yollamak istiyorsanız, 28 Mayıs’ta yapılacak seçimde 13 milyon sığınmacıyı vatanına yollayacak politikaya ve politikacılara destek verin ve Kemal Kılıçdaroğlu’na oy verin. Bu, ülkemizin “Göçmenistan” olmasının tek yoludur. Hepinize teşekkür ediyorum. Sağ olun.” (Tele1, 2023).

Tablo 13: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	21	21	21	%53,85	267
Kayıtlı	18	18	18	%46,15	122
Toplam	39	39	39	%100	389

Tablo 13'e göre video yorumlarının %53,85'i anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır. Toplam beğeni sayısı 389'dur.

Örnek olarak, @s*zg*ny***az1744 kullanıcı adıyla "Erdoğan sen nasıl bir lider-sin ki sözde Türk milliyetçisiyle Apo destekçilerini aynı yola soktun gerçekten helal olsun sana verdiğim oylara" yorumu 1 beğeni almıştır. @Ronaldo_455editzz anonim kullanıcı adıyla "Ümit beyfendi sende gocmensin sende geldiğin yere git istemiyoruz sizi ve bu vatana ihanet edenleri gıdın arkanızda bakmadan hemide" yorumu 1 beğeni almıştır. @s*I**m*ns*I*k113 kullanıcı adıyla "Teröre destek verenlerle birlikte olmayı nasıl kabul ediyorsun sende sözde milliyetçisin" yorumu 2 beğeni almıştır. @hus*y*na*c6543 kullanıcı adıyla "PKK meselesine neden hiç konuşulmuyor Türkiye'nin en önemli sorunu PKK dir Ümit" yorumu 1 beğeni almıştır. @KaYaa.1071 anonim kullanıcı adıyla "Kılıçdaroğlu kazanırsa iç savaş çıkar diyen ben miydim" yorumu 3 beğeni almıştır. @m*staf*anil*lk*r69 anonim kullanıcı adıyla "Sizden ne devlete ne millete hayır gelmez" yorumu 1 beğeni almıştır. @nh2034 anonim kullanıcı adıyla "Tarafsız kalması iyi olurdu. HDP ile yanyana olacalsın Umit bey) Senden bir şey olmaz" yorumu 2 beğeni almıştır.

Tablo 14: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	30	%76,92	289
Siber Taciz	36	%92,31	345
Çevrim içi Taciz	33	%84,62	328
Çevrim içi Kavga	13	%33,33	91

Tablo 14'e göre video yorumlarının %76,92'si aşağılama-karalama içermektedir. Çevrim içi taciz %92,31 oranında görülmektedir. Siber taciz %84,62, çevrim içi kavga ise %33,33 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türlerini içeren yorumlar sırasıyla çevrim içi taciz (345), aşağılama-karalama (289), siber taciz (328), ve çevrim içi kavga (91) olmuştur.

Tablo 15: Nefret Söylemi Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	31	%79,49	807
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	3	%20,51	45

Tablo 15'e göre yorumların %79,49'u siyasi nefret söylemi içermektedir. Göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi %20,51 oranında görülmektedir.

Tablo 14 ve 15'e örnek olarak, @Ronaldo_455editzz anonim kullanıcı adıyla "Ümit beyfendi sende gocmensin sende geldiğin yere git istemiyoruz sizi ve bu vatana ihanet edenleri gıdın arkanızda bakmadan hemide" yorumu 1 beğeni almış ve aşağılama-karalama ve siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık türleri kategorisinde, ayrıca göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi ve siyasi nefret söylemi bağlamında değerlendirilmiştir. @ad*md*le*3*99 kullanıcı adıyla "Göçmen konusundaki görüşü için ilk turda oyu Özdağ a atacaktım ,sonra oyu bolmeyim diye kilictarogluna attım , şimdi tekrar kilictaroglu, direne direne kazanacağız" yorumu 1 beğeni almış ve siber zorbalık türlerinden aşağılama-karalama kategorisinde, ayrıca göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi bağlamında değerlendirilmiştir. @sa*m*y*m*k6872 kullanıcı adıyla "Hel-la.o l s u n . ü m i t . b e y e . b u . v a t a n . b i z i m . v a t a n i m i z . s u r e y l e r i n . d e y - i l . y e t e r . k e n d i . v a t a n i n a . g i t s i n l e r " yorumu 2 beğeni almış ve siber zorbalık türlerinden aşağılama-karalama kategorisinde, ayrıca göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi bağlamında değerlendirilmiştir. @osm*n*m*et kullanıcı adıyla "Önce hdp'yi şimdi de hizbullahı meclise sokan mı vatan, millet tarafı anlamadım ?" yorumu 8 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, çevrim içi kavga kategorilerinde, ayrıca siyasi nefret söylemi bağlamında değerlendirilmiştir. @ad*m*a**2575 anonim kullanıcı adıyla "Okadar önemli bir secim ki yabancılar ve Türk evladı arasında ne yazık ki durum bu üzgünüm türk evladı oyuna ve vatanına sahip çık" yorumu 41 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz kategorilerinde, ayrıca siyasi nefret söylemi bağlamında ele alınmıştır.

Video 6: Ümit Özdağ

Video, "İpek Özbey'in HDP Seçmeni Sorusuna Ümit Özdağ'dan Çok Net Cevap!" başlığıyla, 24 Mayıs 2023 tarihinde @Sozcutelevizyonu tarafından paylaşılmış olup, 104.411 görüntülenme ve 1.300 beğeni almıştır. Videoda, gazeteci İpek Özbey'in Ata İttifakı lideri olarak incelenen Ümit Özdağ'a yönelik "HDP seçmenine bir mesajınız olup olmadığını merak ediyorum." şeklinde bir soru sorduğu görülmektedir. Ümit Özdağ, bu soruya şu şekilde cevap vermiştir:

"Bakın, benim bütün Türk halkına, daha önce hangi partiye oy vermiş olursa olsun, çağrım şu: Bir konuda karar verelim. 13 milyon sığınmacının Türkiye'de kalmasını istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Hastanede hem kendi paranızı hem sığınmacının tedavi parasını verip ondan sonra onun arkasında beklemek istiyor musunuz? Eczaneye gittiğiniz zaman, hem ilaç için kendiniz para verip hem de Suriyeli'nin bedava ilaç almasını istiyor musunuz, istemiyor musunuz? Yılda 11 milyar dolar harcamak istiyor musunuz? Şuana kadar 2011'den bu yana her Türk vatandaşının cebinden 1800-1900 dolar çıktı, sığınmacılar için harcanıldı. Benim param bol, sığınmacılar için para harcanmaya devam etsin, sorun yok. İnsani yardım diye, 72 milyar dolar harcanmış, bunun büyük bir bölümü Suriye'nin kuzeyine. Bu harcanmaya devam etsin, yani toplam 180 milyar dolardan bahsediyoruz. 150 milyar dolar Türkiye'de sığınmacılara harlandı, 30 milyar dolar kadar da Suriye'nin kuzeyinde harlandı. Buna devam etsin diyorsanız, Suriyeliler, Afganlar vs. kalsınlar ve yenileri de gelebilir diyorsanız, huzur içinde Erdoğan'a verebilirsiniz oyunuzu. Yok hayır, gitsin diyorsanız. Onlar gidince kiralar düşsün, enflasyon azalsın, hayat pahalılığı azalsın, biz işimizi kaybetmeyelim, diyorsanız, eşlerimiz, çocuklarımız, karılarımız, annelerimiz, teyzelerimiz, sokağa çıktıkları zaman Türkiye'yi Dünya'nın lunaparkı zanneden ve burada Türk kadınlarına cariye gözüyle bakan kitleler sokakları işgal etmesin diyorsanız, o zaman Kemal Kılıçdaroğlu'na desteğinizi verin ve söz, bir sene içerisinde hepsini hızlı ve hukuka uygun bir şekilde vatanlarına yollayacağız." (Sözcü Televizyonu, 2023).

Tablo 16: Kullanıcı Tipi ve Siber Zorbalık/Nefret Söylemi Dağılımı

Kullanıcı Tipi	Toplam Yorum Sayısı	Siber Zorbalık İçeren Yorum Sayısı	Nefret Söylemi İçeren Yorum Sayısı	Anonimlik (%)	Beğeni Sayısı
Anonim	47	47	47	%67,14	267
Kayıtlı	23	23	23	%32,86	122
Toplam	70	70	70	%100	389

Tablo 16'ya göre video yorumlarının %67,14'ü anonim kullanıcılar tarafından yapılmıştır. Toplam beğeni sayısı 389'dur.

Örnek olarak, @s*b*h*t**nt**an5401 kullanıcı adıyla "Milliyetçi olan, önce vatanını ve milletin menfaatlerine öncelik tanır! Kendine, Suriyeli ve yabancılara sonra milletine değil! Saygılar Özdemir! Seçmenin dikkatine!" yorumu 21 beğeni almıştır. @orh*no*d*m**3401 kullanıcı adıyla "Kiralalar, ev fiyatları çok yüksek diye ağlayanlar, demek ki her şeyi hak ediyorsunuz, ağlamayın sürünün." yorumu 14 beğeni almıştır. @mur*t*lg*n*463 kullanıcı adıyla "Faşistlerden, faşist beğen." yorumu 9 beğeni almıştır. @S*n*nK**I*-gt*uk kullanıcı adıyla "Keşke bu 13 milyon mülteciyi Numan Kurtulmuş'un yanında söyleseydi, Numan bey 5 milyon civarı var dediğinde düzeltseydi. Bi bakanlık için bu kadar fııldak olmaya gerek yok." yorumu 15 beğeni almıştır. @gokboru951 anonim kullanıcı adıyla "Türk- Kürt, sağcı solcu, alevi Sünni zamanı değil kardeşlerim. Bu mülteci meselesi bu ülkenin her bir bireyinin geleceğini karartacak, bu meseleyi kesinlikle çözmeliyiz. Ben şahsen mültecileri gindermeyeceğiz diyen adaya değil, 1 yıl içinde göndereceğiz diye mutabakat imzalayan adaya vereceğim oyu." yorumu 37 beğeni almıştır. @Kurden_Nasyonalist anonim kullanıcı adıyla "Bir zahmet Bizim çocuklarımız sizin çocuklarınız olmasın elinizi çekerseniz biz kendi çocuklarımıza bakacağız." yorumu 17 beğeni almıştır. @sedax4032 kullanıcı adıyla "ARAP SUS" yorumu 5 beğeni almıştır. @em*r*hf*e*8435 anonim kullanıcı adıyla "Adam güzel cevap verdi biz aramızda anlaşırız mesele yabancı meselesi birakin Kürt seçmeni bende kürdüm oyumuz xale kemale." yorumu 28 beğeni almıştır.

Tablo 17: Siber Zorbalık Türleri Dağılımı

Siber Zorbalık Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Aşağılama ve Karalama	41	%58,57	344
Siber Taciz	33	%47,14	335
Çevrim içi Taciz	36	%51,43	345
Çevrim içi Kavga	13	%18,57	91

Tablo 17'ye göre yorumların %58,57'si aşağılama ve karalama içermektedir. Siber taciz %47,14, çevrim içi taciz %51,43, çevrim içi kavga ise %18,57 oranında görülmektedir. En çok beğeni alan siber zorbalık türleri içeren yorumlar sırasıyla çevrim içi taciz (345), aşağılama-karalama (344), siber taciz (335), ve çevrim içi kavga (91) olmuştur.

Tablo 18: Nefret Söylemi Dağılımı

Nefret Söylemi Türü	Yorum Sayısı	Yüzde (%)	Beğeni Sayısı
Siyasal Nefret Söylemi	42	%60	392
Göçmenlere ve Yabancılara Yönelik Nefret Söylemi	28	%40	141

Tablo 18'e göre video yorumlarının %60'ı siyasi nefret söylemi içermektedir. Göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi %40 oranında görülmektedir.

Tablo 17 ve Tablo 18'e örnek olarak, @Kurden_Nasyonalist anonim kullanıcı adıyla "Bir zahmet Bizim çocuklarımız sizin çocuklarınız olmasın elinizi çekerseniz biz kendi çocuklarımıza bakacağız" yorumu 17 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, çevrim içi kavga olarak siber zorbalık kategorilerinde ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @eb*u*nc*yldr*9878 kullanıcı adıyla "Mülteci sorunu hepimizin sorunu değil mi ? Kürt veya Türk bu ülke bizim değil mi ?" yorumu 130 beğeni almış ve aşağılama-karalama siber zorbalık türlerinde ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @gokboru951 anonim kullanıcı adıyla "Türk- Kürt , sağcı solcu, alevi Sünni zamanı değil kardeşlerim. Bu mülteci meselesi bu ülkenin her bir bireyinin geleceğini karartacak, bu meseleyi kesinlikle çözmeliyiz. Ben şahsen mültecileri gindermeyeceğiz diyen adaya değil, 1 yıl içinde göndereceğiz diye mutabakat imzalayan adaya vereceğim oyu." yorumu 37 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, siber zorbalık kategorilerinde, göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi ve mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @res*td*1*k5326 kullanıcı adıyla "Bu adam gördüğüm zaman midem bulanıyor" yorumu 1 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @ram*z*ny*ld**2174 kullanıcı adıyla "FIRILDAK OLAN HARUN GİBİ GELİP KARUN GİBİ OLDULAR DİYİP SONRA ERSOYANIN KUCAGINA OTURAN SENİN NUMAN BEY DEDİĞİN DİNGONUN TA KENDİSİDİR" yorumu 4 beğeni almış ve aşağılama-karalama, çevrim içi kavga, siber zorbalık kategorilerinde ve siyasi nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @amazon958 anonim kullanıcı adıyla "kardeşiz demek kolay buyur kardeşlerinin anadillerinde eğitim almasını da savun. Kardeş değil miyiz yoksa ? Yalan mı söylüyorsunuz ? Demokrasi insan hakları falan ? Ülkeyi birlikte kurtarmistik?" yorumu 4 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, çevrim içi kavga, siber zorbalık kategorilerinde ve göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir. @diplomat42 anonim kullanıcı adıyla "Özerklik gelsin istiyorsanız Kemal Kılıçdaroğluna OY verin" yorumu 2 beğeni almış ve aşağılama-karalama, siber taciz, çevrim içi taciz, çevrim

içi kavga siber zorbalık türlerinde ve siyasal nefret söylemi olarak değerlendirilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın sonuçları, 14 Mayıs ile 28 Mayıs tarihleri arasında Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu ve Ümit Özdağ'ın 2023 yılı seçim dönemi sırasında YouTube'da farklı kullanıcılar tarafından paylaşılan videolarına yapılan yorumların içerik analizine dayanmaktadır. Araştırma, siyasi figürlere yönelik çevrim içi yorumlarda siber zorbalık ve nefret söylemi uygulamalarının varlığını incelemiştir. Elde edilen bulgular, çevrim içi platformlardaki kullanıcıların tutumlarını ve davranışlarını ortaya koymuştur.

"Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'Duyanlara Duymayanlara, Biz Onu Çok Seviyoruz Çok!'" başlıklı videoya yapılan 49 yorumun tamamı (%100) siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Yorumların %87,76'sı anonim kullanıcılar tarafından yapılmış olup, anonim kullanıcılar toplamda 1308 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar tarafından yapılan yorumlar ise %12,24 olup bu yorumlar 36 beğeni almıştır. Yorumların siber zorbalık türleri arasında, %100'ü aşağılama-karalama, %40,82'si siber taciz, %79,59'u çevrim içi taciz ve %20,41'i çevrim içi kavga olarak sınıflandırılmaktadır. Bu yorumlar toplamda 1344, 849, 1320 ve 530 beğeni almıştır. Nefret söylemi türleri arasında ise, yorumların %87,76'sı siyasal nefret söylemi içerirken, %12,24'ü göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir ve toplamda 1264 ve 80 beğeni almıştır.

"Erdoğan'dan Canlı Yayında Kılıçdaroğlu'yla İlgili İtiraf Gibi Açıklama: Ama Montaj..." başlıklı videoya yapılan 56 yorumun tamamı (%100) siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Bu videoda anonim kullanıcılar tarafından yapılan yorumlar, toplam yorumların %67,86'sını oluşturmakta ve anonim kullanıcılar toplamda 1231 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar ise %32,14 oranında yorum yapmış ve bu yorumlar 682 beğeni almıştır. Siber zorbalık türleri arasında, %92,86'sı aşağılama-karalama, %87,50'si siber taciz, %80,36'sı çevrim içi taciz ve %17,86'sı çevrim içi kavga türlerinde olup, bu yorumlar sırasıyla 1754, 1688, 1576 ve 220 beğeni almıştır. Nefret söylemi türleri arasında ise, %91,07'si siyasal nefret söylemi, %10,71'i mezhep ve inanca yönelik nefret söylemi ve %7,14'ü göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir, bu yorumlar toplamda 1797, 137 ve 101 beğeni almıştır.

"Kılıçdaroğlu: 'Buradayım Be Buradayım, Sonuna Kadar Buradayım'" başlıklı video, 84 yorumun tamamında (%100) siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Yorumlar, aşırı olumsuz bir dil kullanarak siyasetçilere yönelik hakaretler içermektedir. Yorumların %70,24'ü anonim kullanıcılar tarafından yapılmış olup, anonim kullanıcılar 2135 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar ise %29,76'lık bir paya sahip olup, 696 beğeni almıştır. Siber zorbalık türleri arasında, yorumların %100'ü aşağılama-karalama içerirken, %35,71'i siber taciz, %64,29'u çevrim içi taciz ve %17,86'sı

çevrim içi kavga türündedir. Nefret söylemi türlerinin dağılımında ise, yorumların tamamı siyasal nefret söylemi içerirken, %11,90'ı mezhep ve inanca yönelik, %7,14'ü ise göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir.

“Kılıçdaroğlu: ‘Seçim Balkonda Kazanılmaz’” başlıklı videoya yapılan 49 yorumun tamamı (%100) siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Yorumlar yine siyasetçilere yönelik ağır eleştiriler ve hakaretler barındırmaktadır. Yorumların %77,55'i anonim kullanıcılar tarafından yapılmış ve anonim kullanıcılar 616 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar ise %22,45'lik bir payla 231 beğeni almıştır. Siber zorbalık türlerinin dağılımında, %100'ü aşağılama-karalama içerirken, %67,35'i siber taciz, %95,92'si çevrim içi taciz ve %28,57'si çevrim içi kavga türündedir. Nefret söylemi türlerinde ise, %93,88'i siyasal nefret söylemi içerirken, %6,12'si mezhep ve inanca yönelik, aynı oranla göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir.

“Ümit Özdağ Kılıçdaroğlu'na Desteğini Açıkladı” videosuna yapılan yorumlar tamamen siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Videoya yapılan 39 yorumun tamamı, anonim ve kayıtlı kullanıcılar arasında yayılmakta olup, aşırı olumsuz dil ve hakaretler içermektedir. Yorumların %53,85'i anonim kullanıcılar tarafından yapılmış, bu yorumlar toplamda 267 beğeni almıştır. Kayıtlı kullanıcılar ise yorumların %46,15'ini oluşturmuş ve bu yorumlar 122 beğeni almıştır. Siber zorbalık türlerine bakıldığında, %76,92'si aşağılama-karalama, %92,31'i siber taciz, %84,62'si çevrim içi taciz ve %33,33'ü çevrim içi kavga içermektedir. Nefret söylemi türlerinden ise %79,49'u siyasal nefret söylemi, %20,51'i göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir.

“İpek Özbey'in HDP Seçmeni Sorusuna Ümit Özdağ'dan Çok Net Cevap!” videosuna yapılan yorumlar da tamamen siber zorbalık ve nefret söylemi içermektedir. Bu videoya yapılan 70 yorumun tamamı, hem anonim hem de kayıtlı kullanıcılar arasında büyük bir etkileşimle gerçekleşmiştir. Anonim kullanıcılar, yorumların %67,14'ünü yapmış ve 267 beğeni alırken, kayıtlı kullanıcılar %32,86'lık bir payla 122 beğeni almıştır. Siber zorbalık türlerinin dağılımı ise %58,57'si aşağılama-karalama, %47,14'ü siber taciz, %51,43'ü çevrim içi taciz ve %18,57'si çevrim içi kavga olarak belirlenmiştir. Nefret söylemi türleri arasında %60'ı siyasal nefret söylemi, %40'ı ise göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemi içermektedir.

2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerine yönelik Recep Tayyip Erdoğan, Kemal Kılıçdaroğlu ve Ümit Özdağ'ın videolarındaki YouTube yorumlarına yapılan analizler, siber zorbalık ve nefret söyleminin yaygınlığını ve sert toplumsal kutuplaşmayı ortaya koymaktadır. Her üç liderin videolarında anonim kullanıcıların, kayıtlı kullanıcılara kıyasla daha fazla yorum yaptığı ve daha çok beğeni aldığı görülmüştür; bu durum, anonimliğin siber zorbalık ve nefret söylemini teşvik ettiğini göstermektedir. En sık karşılaşılan siber zorbalık türü aşağılama-karalama olurken, çevrim içi taciz ve siber taciz de önemli bir yer tutmuştur. Ayrıca, yorumlar içerisinde kullanıcılar arasında karşılıklı olarak sert söylemlerle cevaplaşılan çevrim içi kavga

da gözlemlenmiştir. Siyasal nefret söylemi her videoda baskın bir tema olurken, göçmenlere ve yabancılara yönelik nefret söylemleri de dikkat çekmiştir. Yorumlara gelen yüksek beğeni sayıları, bu tür davranışların motivasyonunu artırmakta ve benzer içeriklerin üretilmesini teşvik etmektedir. Dolayısıyla, bulgular, dijital platformlarda siber zorbalık ve nefret söyleminin yayılmasının anonimlik ve siyasal kutuplaşma gibi faktörlerle nasıl güçlendiğini göstermektedir. Bu durum, Çınar (2022) ve Kyaw (2019) gibi literatürdeki önceki çalışmalara paralel olarak, çevrim içi ortamda siyasal iletişimin giderek daha kutuplaşmış ve zehirleyici bir hâle geldiğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca, Solovev ve Pröllochs (2022) ile Kurtul (2019) gibi araştırmalarla karşılaştırıldığında, dijital platformlarda siyasetin giderek daha kutuplaşmış ve zararlı bir hâle geldiği açıkça görülmektedir. Bu bulgular ışığında, dijital platformlarda daha etkin moderasyon politikaları ve kullanıcı eğitimlerinin uygulanması, siber zorbalık ve nefret söyleminin azaltılmasında önemli bir adım olabilir.

Alan yazındaki diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında, bu çalışma, siber zorbalık ve nefret söylemi arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine inceleyerek literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır. Çalışmanın bulguları, bu iki olgunun nasıl iç içe geçerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirdiğini ve çevrim içi iletişim dinamiklerini nasıl şekillendirdiğini daha belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, dijital platformların güvenliği ile kullanıcıların daha bilinçli hâle gelmesi, bu tür sorunların çözülmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Diğer taraftan dijital platformların güvenliği ve kullanıcıların daha bilinçli hale gelmesi, bu tür sorunların çözülmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Yeni medya okuryazarlığının artırılması hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha sağlıklı ve güvenli çevrim içi iletişim ortamlarının yaratılmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, platform sağlayıcılarının etkin moderasyon politikaları oluşturmaları ve kullanıcıların eğitilmesi, siber zorbalık ve nefret söyleminin yayılmasını engellemek için büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Akman, Y. (2020). Dijital dönüşüm ve yenilik yönetimi. İskenderiye Kitap.
- Alper, S. İ. (2008). İlköğretimde zorbalık (Yayın No. 221001) [Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Arıca, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (34), 167-184.
- Aslan, M. G. (2012). Anonimlik deneyimi ve sosyal medya etkisi (Yayın No. 322094) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- ATV Türkiye. (28 Mayıs 2023). Cumhurbaşkanı Erdoğan: "Duyanlara duymayanlara, biz onu çok seviyoruz çok!" [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/shorts/LRCMKezmzb4>
- Bhat, C. S. (2008). Cyber bullying: Overview and strategies for school counselors, guidance officers, and all school personnel. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 18(1), 53-66.
- Binark, M., & Çomu, T. (2013). Nefret söyleminin nefret suçuna evrilmesi. *Bianet*. <http://bianet.org/bianet/biamag/131930-nefret-soyleminin-nefret-sucuna-evrilmesi>
- Çelik, A. (2023). Sosyal medyada matematik öğretmenliği ve matematik öğretmeni kavramlarına yönelik algıların analizi: katılımcı sözlükler örneği. *Journal of Curriculum and Educational Studies*, 1(1), 1-21.
- Çetin, B. (2023). Dijital erişilebilirlik: Kapsam, kavramlar, standartlar, yasalar. *Tasarım Mimarlık ve Mühendislik Dergisi*, 3(1), 57-68.
- Çınar, E. (2022). Siyasal iletişim ve nefret söylemi: 2019 İstanbul Yerel Seçimleri örneği. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 10(22), 225-260.
- Deniz Anamur, D., & Topsakal, T. (2019). Herkesin herkesi gözetlediği toplum: Siberuzamda alttan gözetimin farklı inşası olarak siber zorbalık. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (İNİF E-Dergi)*, 4(2), 37-58.
- Dinç Kırılı, E. S., & Büyükbaykal, G. (2022). Yeni medyada nefret söylemi: Taraftarların 6222 sayılı kanun içerikli nefret söylemlerinin twitter üzerinden incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 93-111.
- Dondurucu, Z. (2022). Fransız gazetelerinde "islam"ın temsili ve islamofobinin inşası: Le Figaro, Le Monde ve L'opinion örneği. *TRT Akademi*, 7(15),

532-573.

- Erdur Baker, Ö. (2013). Görünümleri ve ilgili değişkenleriyle siber zorba ve siber kurbanlar. H. Yavuzer ve M.R. Şirin (Edt.), Türkiye Çocuk ve Medya Kongresi Bildiriler Kitabı (ss.277-295), Çocuk Vakfı Yayınları.
- Eren, V., & Aydın, A. (2014). Sosyal medyanın kamuoyu oluşturmadaki rolü ve muhtemel riskler. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(3), 197-205.
- Eroğlu, Y., Peker, A., & Yaman, E. (2011). Okul zorbalığı ve siber zorbalık. Kaknüs Yayınları.
- Gazete Duvar. (15 Mayıs 2023). Kılıçdaroğlu: "Buradayım be buradayım, sonuna kadar buradayım" [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=fDjMVKTFjFs>
- Genç, G. (2007). Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi (Yayın No. 226994) [Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Gökler, R. (2009). Okullarda akran zorbalığı. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(2), 511-537.
- Güneş, E. (2018). Zorbalık eğilimi, duygusal özerklik ve akıllı telefon bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yayın No. 529475) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Halk TV Kanalı. (23 Mayıs 2023). Erdoğan'dan canlı yayında Kılıçdaroğlu'yla ilgili itiraf gibi açıklama: Ama montaj... [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=LOu5JsB-AYg>
- Harranoğlu, S., & Yengin, D. (2022). İnternet ortamındaki futbol takımı taraftarlarının futbolculara karşı nefret söylemi. Yeni Medya Elektronik Dergisi, 6(3), 229-240.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2018). Cyberbullying identification, prevention, and response. Cyberbullying Research Center.
- Kalav, A., & Fırat, A. (2017). Amerikan sosyal medyasında göçmen karşıtlığı ve dijital nefret söylemi: Twitter özelinde bir inceleme. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), 2209-2222.
- Kartal, H., & Bilgin, A. (2013). İlköğretim öğrencilerine yönelik bir zorbalık karşıtı program uygulaması: okulu zorbalıktan arındırma programı. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 3(2), 207-227.
- Kaya, S. (2022). Sosyal medyada anonim olmanın söylemler üzerindeki etkisi-

- nin haber yorumları üzerinden incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2022(60), 168-185.
- Kepenekçi, Y. K., & Çinkır, Ş. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34(34), 236-253.
- Keskin, T. (2010). İlköğretim okullarındaki öğrencilerin akran zorbalığının benlik saygısıyla ilişkisi (Yayın No. 278793) [Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kılıç, N. (2009). İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf öğrencilerinin zorbalık düzeylerinin yordanması (Konya ili Cihanbeyli ilçesi ilçe merkez örneği) (Yayın No. 228368) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Korkmaz, K. (2018). Bilişsel davranışçı temelli siber zorbalık önleme programının etkisi (Yayın No. 513471) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kurtul, K. (2019). Twitter'daki siyasal nefret söylemi üzerine bir inceleme: 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanı ve milletvekili genel seçimleri örneği (Yayın No. 559640). [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kyaw, N. N. (2019). Facebooking in Myanmar: From hate speech to fake news to partisan political communication.
- Lenhart, A. (2007). Cyberbullying and online teens. *Pew Internet & American Life Project*.
- Mason, K. (2008). Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45(4), 323-348.
- Maxwell, J. A. (2008). Designing a qualitative study. *The SAGE handbook of applied social research methods*, 2, 214-253.
- Özerkmen, N., & Gölbaşı, H. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-19.
- Öztuna, A. (2018). Dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı göstermenin ve akran zorbalığına maruz kalmanın psikolojik belirtilerle ilişkisi (Yayın No. 526005) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Rigby, K. (2007). *Bullying in Schools: and what to do about it*. ACER press.
- Sekman, E. (2015). Nefret söyleminin ortaya çıkmasında medyanın etkisi. (Yayın No. 417828) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]
- Shariff, S. (2008). *Cyber-bullying: Issues and solutions for the school, the class-*

room and the home. Routledge.

Show TV. (15 Mayıs 2023). Kılıçdaroğlu: "Seçim balkonda kazanılmaz" [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=O6TGLQt1JRg>

Slonje, R., Smith, P. K., & Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 26–32.

Solovev, K., & Pröllochs, N. (2022, April). Hate speech in the political discourse on social media: Disparities across parties, gender, and ethnicity. In *Proceedings of the ACM Web Conference 2022* (pp. 3656–3661).

Sözbilir, M. (2009). Nitel veri analizi. Wordpress. <https://fenitay.wordpress.com/wp-content/uploads/2009/02/1112-nitel-arac59ftc4b1rmada-veri-analizi.pdf>

Sözcü Televizyonu. (24 Mayıs 2023). İpek Özbey'in HDP seçmeni sorusuna Ümit Özdağ'dan çok net cevap! [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=YQSUHruRvvgg>

Swearer, S. M., Espelage, D. L., & Napolitano, S. A. (2009). *Bullying, prevention and intervention. realistic strategies for schools*. Guilford Press.

Şensever, F. L. (Ed.) (2012). *Nefret suçları ve nefret söylemi izleme rehberi*. Sosyal Değişim Derneği Yayınları.

Tanrıkulu, İ. (2020). Siber zorbalık ve kavramsal konular. İ. Tanrıkulu, (Ed.), *Siber zorbalık* (ss. 7–22). Anı Yayınları.

Taş, E. (2017). Yeni medyada nefret söylemi. *Yeni Medya Elektronik Dergi*. 1 (1), 60–71.

Te1el. (24 Mayıs 2023). Ümit Özdağ Kılıçdaroğlu'na desteğini açıkladı [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=89SsVAucXe0>

Toksöz, E. (2010). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin zorbalık eğilimleri ve aile tutumu arasındaki ilişki üzerine bir araştırma (Yayın No. 265558) [Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Utemissova, U. G., Danna, S. & Nikolaevna, N. V. (2021). Cyberbullying during the COVID-19 pandemic. *Global Journal of Guidance and Counseling in Schools: Current Perspectives*, 11(2), 77–87.

Vardal, Z. B. (2015). Nefret söylemi ve yeni medya. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 132–156.

Weber, A. (2009). *Nefret söylemi el kitabı*. (M. Çulhaoğlu, Çev.), Avrupa Konseyi Yayınları.

- Willard, N. E. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Illinois: Research Press.
- Yelboğa, N. (2018). *Liseli öğrencileri akran zorbalığına iten nedenlerin değerlendirilmesi ve okul sosyal hizmeti bağlamında çözüm önerilerinin sunulması* (Yayın No. 540829) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Yelboğa, N. ve Koçak, O. (2019). Ergenlerde akran zorbalığını yordayan bazı faktörlerin zorba ve mağdur bireyler açısından değerlendirilmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 2286–2320.
- Zaklama, C. (2003). *The bullying spectrum in grade schools: Parents, teachers, child bullies and their victims* [Yüksek Lisans Tezi, McGill University]. McGill Kampüs Deposu. <https://escholarship.mcgill.ca/concern/theses/zg64tm59n>